IMT Nuremberg Archives

H – 4309

International Court of Justice

H4309 – 0002

DOC. R.F. Nº 120

Original.

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
Exhibit RF 120
Filed Jan. 21, 1946

Filed Jan. 21, 1946

P.M.

Allerede den 18. april 1940, 9 dager etter det tyske overfall på Norge, ga Hitler ordre om at utnyttelsen av Norges næringsliv kunne begynne, og at Norge herunder var å anse som fiendeland. (REPORT, s. 64).

I de følgende fem okkupasjonsår skjedde en utplyndring av Norge som var uten sidestykke i landets historie. Hva den tyske politikk i så henseende gikk ut på, ble det tydelig gitt uttrykk for på et möte i Oslo den 21. november 1940, hvor ledende tyske personligheter dröftet dekningen av Wehrmachts behov i Norge. Her uttalte Reichskommissar Terboven bl.a. :

"Ich habe es von Anfang an als meine selbstverständliche Pflicht gehalten, als Reichskommissar in allererste Linie meine Tätigkeit darin zu sehen, aus dem Lande an wirtschaftlichen und materiellen Kräften alles für die Wehrmachtaufgaben zu mobilisieren, - mich so lange nicht nach Hilfe aus dem Reich umzusehen, als ich in der Lage bin - diese Hilfe aus dem Lande zu organizieren. ..... Ich darf feststellen, dass anerkannt wird, dass aus dem Lande Norwegen in den vergangenen 7 Monaten finanzielle und materielle herausgeholt worden ist, was herauszuholen war."

Staatssekretär Landfried i Reichswirtschaftsministerium, Berlin, uttalte bl.a. :

"Ich bin sehr dankbar, dass ich hier feststellen darf, dass es hier in Norwegen in völlig reibungsloser Zusammenarbeit gelungen ist, die wirtschaftlichen Kräfte des Landes Norwegen in einer Weise für die deutschen Notwendigkeiten einzusetzen, wie dies nicht in allen besetzten Gebieten in demselben Ausmass möglich gewesen ist. Ich habe im Auftrag des Reichswirtschaftsministers dafür besonders zu danken, dass es Ihnen gelungen ist, die Norweger in einem Masse zu Leistungen heranzuziehen, wie dies überhaupt möglich war."

(Bilag 1)

De retningslinjer som således var trukket opp i okkupasjonens 7 förste måneder, ble konsekvent og hensynslöst fulgt i resten av okkupasjonstiden.

B 45654

H4309 – 0003

H4309 - 0004

Til de av den franske anklagemyndighet i Nürnberg-prosessen oppstillede spörsmål i telegram av 13.desember 1945 skal punktvis bemerkes :

Den tyske forskuddskonto i Norges Bank.

("Comment l'indemnité d'occupation avancée par la Banque de Norvège avait-elle été fixée - à combien se montait-elle - par quels moyens de pression a-t-elle obtenue - quel est le montant des billets de le Reichskreditkasse en circulation en Norvège qui sont restés à la charge de ce pays"). -

Ved overfallet på Norge den 9. april 1940 bragte tyskerne med seg sine egne pengesedler, Reichskreditkassen-scheine, (forkortet: RKKS), som straks ble satt i omlöp og erklært å være tvunget betalingsmiddel, uten at den norske seddelbank, Norges Bank, ble underrettet herom.

Publikum kvittet seg raskt med sedlene, som gjennom bankene ble sendt inn til Norges Bank. Denne kunne nok sende sedlene tilbake til Hauptverwaltung der Reichskreditkassen og få seg godskrevet belöpet, men kunne ikke få annet ut av kontoen i Hauptverwaltung enn RKKS. Det tyske tiltak var altså ensbetydende med at Norges Bank avsto sedler til okkupasjonsmakten.

For om mulig å bevare oversikten over seddelomlöpet og det tyske pengeforbruk tok derfor Norges Bank initiativet til å forsöke å bli kvitt RKKS, slik at tyskerne straks fikk kronesedler i Norges Bank mot innlevering av tilsvarende belöp i RKKS. De tyske myndigheter gikk med på denne ordning, som senere ble forenklet derhen, at tyskerne hver gang de trengte penger, trakk en sjekk på Hauptverwaltung der Reichskreditkassen og presenterte sjekken i Norges Bank, og fikk da belöpet stillet til disposisjon på sine forskjellige konti (opp til 6-700) i denne bank.

I juli 1940 ble ordningen med RKKS helt avviklet og Norges Banks beholdning av RKKS (ca. 135 mill.RM) overlatt til tyskerne mot en tilsvarende fordring på Hauptverwaltung der Reichskreditkassen.

Det tyske pengeforbruk i okkupasjonstiden skjöt lavineartet fart. De månedlige tyske krav kunne löpe opp i ca. 200.000.000 kr. (Bilag 2). Norge skulde utbygges militært,

B 45655

H4309 - 0005

flyplasser, festninger, ubåthavner, o.s.v. anlegges, veier, jernbaner, barakker, m.m. bygges, soldatenes sold og underhold betales av norske midler. Det var en vanvittig slösing med penger, anlegg ble bygget, nedlagt, og forandret, og det som ved kapitulasjonen var tilbake, representerte bare en forsvinnende brökdel av de midler som var anvendt.

Ved utgangen av året 1940 var kontoen i Norges Bank kommet opp i 1.450.000.000 kr. I august 1941 passerte kontoen 3 milliarder-grensen, ved utgangen av 1942 var den nådd opp i 6,3 milliarder, ved utgangen av 1943 var den 8,7 milliarder og i juli 1944 passertes lo milliarder-grensen. Ved okkupasjonens opphör hadde tyskerne ialt trukket i Norges Bank 11.676.000.000 kr.

Det var som nevnt Norges Bank som tok inititivet til å få avskaffet de tyske sedler i Norge. På den måten kunne nordmennene bevare oversikten over pengeforbruket, men heller ikke mere. Selve det tyske pengeforbruk var det fra norsk side umulig å få bremset. Protester nyttet ikke, påvisning av at de tyske uttak overskred hva landets ökonomiske evner maktet, ble ikke tatt hensyn til. Det var også nyttelöst å nekte å stille pengene til disposisjon. Det lå tilstrekkelig tvang i den mulighet at tyskerne igjen satte igang et ukontrollerbart omlöp av Reichskreditkassenscheine som tvungent betalingsmiddel ved siden av norske kronesedler, noe som tyskerne stadig truet med (jfr. brev fra general Falkenhorst av 17.juni 1941 (Bilag 3)).

Hele den tyske utplyndring av Norge må sees på bakgrunn av dette pengeforbruk i Norges Bank, som satte tyskerne istand til å "betale" med tvangstilegnede papirpenger alle de varer og ytelser som de krevet av Norge og nordmennene gjennom fem år, uten at tyskerne skaffet Norge noensomhelst reelle verdier til gjengjeld.

Kollektive straffer og kontribusjoner.
("Quel est le total des amendes collectives ou contributions de guerre").

Se her Report s.27, pkt. c. Ytterligere detaljer kan for tiden ikke skaffes.

Betaling for tyske rekvisisjoner til innkvartering.
("En plus d'indemnite d'occupation les allemandes, ont-ils fait payer par la Norvège des frais pour le logement de leure troupes").

B 45656

H4309 - 0006

Se her "Preliminary Statement of The Royal Norwegian Government's Reparation Claim against Germany" s. 40-41.

Inntil 1/1.1942"betalte" tyskerne selv godtgjörelse for rekvisisjoner av husrom m.v. for tropper, politi og siviltjenestemenn, av penger hevet i Norges Bank. Man har ingen nöyaktig oversikt over belöpet, men antar at det dreier seg om ca. 100.mill.kr.

Etter 1/1.1942 ble norske myndigheter pålagt å betale godtgjörelsen, av midler stillet til disposisjon på det norske statsbudsjett. Her er ialt utbetalt ca. 360.000.000 kr.

Den norsk-tyske clearing.

("Comment fonctionnait le Clearing entre la Norvége et l'Allemagne ou d'autres pays occupés (dates des décisions allemandes) - quel est le montant du solde créditeur norvegien à la date de la liberation").

Vareutvekslingen mellom Norge og Tyskland skjedde også etter okkupasjonen i henhold til clearingavtalen av 1937. Varebytte- og clearingavtaler med de övrige tysk-okkuperte land ble sluttet av tyskerne på Norges vegne, og tyskerne tok her alene hensyn til sine egne interesser. Betalingen skulde skje over centralclearingen i Berlin, som etterhånden omfattet följende land : Ungarn, Generalguvernementet, Sveits, Finnland, Serbia, Kroatia, Italia, Hellas, Belgia, Nederland, Bulgaria, Romania, Frankrike og Slovakia.

Saldoen på norsk-tysk clearing var ved kapitulasjonen ca. 90 mill.kr. i norsk favör. (Kronekonto og RM-konto sammenlagt). Her-i er medregnet ca. 16 mill.kr. som vedrörer eksport av klippfisk og törfisk til Italia, betalt over norsk-tysk clearing, (Se også STATEMENT, s.48). Norske eksportörer har tilgode ca. 7,2 mill.kr. for stedfunnen eksport til Tyskland, og norske importörer har forskuddsbetalt ca. 4,5 mill.kr. for varer som ikke er mottatt.

Clearingsaldoen gir ikke noe riktig uttrykk for samhandelen med Tyskland, bl.a. på grunn av forholdet med eksport- og importprisene (se nedenfor), og av den grunn at importen til dekning av tyske militære behov o.lign. i Norge ble urettmessig delvis betalt over clearing, likesom endel av eksporten ble foretatt som "Wehrmacht-Gut", utenom norsk eksportkontroll. Betalingen ble unndratt clearingen, idet de norske eksportörer fikk oppgjör i midler fra Norges Bank. For å rette på de sistnevnte misforhold ble det etter forhandlinger mellom norske og tyske myndigheter tilbakeført over norsk-tysk clearing ca. 287 mill.kr.

B 45657

H4309 - 0007

For visse varer gjennomförte tyskerne særegne bestemmelser. Eksempelvis måtte den største del av den norske pelsskinneksport skje til Tyskland, som deretter videresolgte skinnene til forskjellige land i Europa. Fisk til Italia ble likeledes betalt over norsk-tysk clearing. Tobakk av polsk, rumensk og italiensk opprinnelse ble betalt over tysk clearing til tyske mellommenn.

Eksport- og importprisene.
("Par quels moyens les allemands faisaient hausser des prix d'importations et faisaient baisser celui des exportations").

Man har eksempel på at tyskerne forlangte karbid fra Norge, eksportprisen ble fastsatt til kr. 255 pr. tonn, -25-30 kr. mindre enn norske eksportörer nettop var tilbudt fra Danmark-. Tyskerne videresolgte så partiet direkte til Danmark for 320 kr. pr. tonn. Importen ble dirigert etter lignende prinsipper. Den innsatte forvalter (Treuhänder) for den norske aluminiumsindustri, generaldirektör Koppenberg ved Junker-verkene, benyttet denne sin dobbeltstilling til å istandbringe eksport av aluminium til Tyskland til tvangsmessige fastsatte, lave priser, mens fabrikken måtte importere råmaterialer fra Tyskland og gjennom Tyskland til stadig höyere priser. Importen av råvarer og eksporten av ferdigprodukter skjedde fra og til de samme tyske firmaer, Junker.Hansa.Leichtmetall,m.fl. (Bilag 4 og 5).

De tyske tvangsmidler lå stort sett i det faktum at Tyskland hadde den politiske makt over störstedelen av Europa og kunne dirigere handel og priser som de önsket: Fastsatte importprisene - betalte man ikke dem, fikk man ingen varer. Fastsatte eksportprisene - tok man ikke dem, risikerte man at tyskerne tok varene uten noen godtgjörelse i det hele tatt.

Seddelomlöpet.
("Montant de la circulation fiduciaire norvegienne en Avril 1940 au moment de l'occupation et au moment de la libération").

Både tyskerne og nordmennene hadde i prinsippet den samme interesse av å begrense i störst mulig utstrekning de imminente inflatoriske virkninger av det enorme tyske pengeforbruk. Kontanter ble etter tysk ordre bare brukt hvor det var absolutt nödvendig, f.eks. til soldatsold, arbeidslönn ved tyske anlegg, m.v. Fra norsk side sökte man å nöytralisere overskuddet av kjöpekraft ved kraftig skattepolitikk, avbetal-

B 45658

H4309-0008

inger på den tyske konto i Norges Bank, opptak av statslån, utstedelse av statsveksler, m.m.

Det kunne allikevel ikke unngåes at seddelomlöpet steg:

April 1940	712	mill.kr.
Desember 1940	1139	" "
" 1941	1528	" "
" 1942	2137	" "
" 1943	2578	" "
" 1944	3023	" "
7.mai 1945	3039	" "

oOo

Ytelser in natura til okkupasjonsmakten.

("Donner si possible en quantité les prelevements en nature : 1e- Agriculture, produits du sol, animaux, forets, etc., 2e- Peche, 3e- Matières premières.")

De tyske behov ble sökt dekket gjennom alle grader av tilegnelse, fra frivillig kjöp til tvangskjöp, rekvisisjoner og beslagleggelser. Nöyaktige tall er ikke alltid innlöpt til de norske myndigheter og de helt riktige tall kan derfor ikke skaffes.

Se forövrig STATEMENT, s.28-29 og s.40-41.

Av neden nevnte varer rekvirert av tyske militære myndigheter i Norge i tiden 9/4.1940 - 8/5.1945 er levert:

Kjött, m.m.	30.000 tonn
Meierivarer og egg	61.000 "
Fisk o.l.	26.000 "
Frukt og grönnsaker	68.000 "
Poteter	500.000 "
Drikkevarer og eddik	112.000 "
Fettstoffer	10.000 "
Korn, mel,m.m.	3.000 "
Andre matvarer	5.000 "
Höy og halm	300.000 "
Andre forstoffer	13.000 "
Såpe m.m.	8.000 "

Hertil kommer alt det tyskerne tilegnet seg gjennom "kjöp".

Tallene for den norske eksport til Tyskland i okkupasjonsårene gir ikke et riktig billede av hva tyskerne tok, da en ikke ubetydelig del av eksporten som nevnt skjedde som "Wehrmacht-Gut", unndratt fra norsk kontroll. Således er eksempelvis den samlede tyske rekvisisjon av fisk og fiskevarer under hele okkupasjonen ca. 26.000 tonn, mens Norge alene i 1942 utförte 202.400 tonn fisk og fiskevarer, hvorav den vesentligste del gikk til Tyskland.

B 45659

H4309 – 0009

Tyske tvangsmidler overfor den norske industri.

("Par quels moyens de pression les allemands avaitent ils forcé l'industrie Norvegienne a travailler pour eux").

Man har tallrike eksempler på tysk tvang og trusler overfor den norske industri, f.eks. om arrestasjon av bedriftsledere, om beslagleggelser, o,l. De fleste truslene ble dog i alminnelighet fremsatt muntlig.

Industrivarer, maskiner, våpen, o.l. levert til tyskerne.

("Donner si possible en quantite le montant des produits fabriques et livres aux allemands, en particulier machines, armement, etc.")

Dette vil for en del fremgå av eksportstatistikken, men samlede oppgaver for krigsårene og for de angitte varers vedkommende har på den korte tid ikke kunnet skaffes.

Norsk skipsfart i tysk tjeneste.

("Indiquer le tonnage des navires que les Allemands ont pris avec la proportion de ceux qui existaient").

Den norske handelsflåte (skip over 100 brutto tonn) bestod i januar 1940 av 1955 skip på 4.736.000 tonn. Ved krigsutbruddet var ca. 1.000 skip på 4.000.000 tonn i fart utenfor riket og var unndratt fra tyskernes kontroll. Av "hjemmeflåten" gikk en del i tysk fart (time-chartret til Reichskommissar für die Seeschiffahrt), - i et antall som varierte for hvert år - fra 10 til 30 %. En stor del av norske fiske- og fangstfartöyer var rekvirert av tyskerne til militært bruk, og herigjennom påført tap og skader (jfr.STATEMENT s. 38-39).

Transportmidler tatt av tyskerne.

("Nombre des moyens transport et accessoires pris par les allemands (locomotives, wagons, automobiles, etc.)").

Tyskernes hensikt å utbygge Norge til "Festung Norwegen" gjorde det nödvendig for dem å legge beslag på transportmidler i stor utstrekning innen landet, men det var uhensiktsmessig å före transportmidler ut av landet. Dette skjedde bare for endel sporvogners vedkommende (Bilag), til bruk i de bomberammede tyske byer. Omkostningene ved den tvungne transport av passasjerer og gods på de norske jernbaner, samt skader påfört materiellet fremgår av STATEMENT s.24-25. Likeså med hensyn til rekvisisjoner av biler (i et antall av ca. 30.000).

B 45660

H4309 - 0010

Tjenesteytelser.

("Montant des prestations de services payees par la Norvége pour le compte des occupants").

Nöyaktige oppgaver kan på det nåværende tidspunkt ikke gis. Det må henvises til foregående pkt. angående jernbanefrakter, samt til STATEMENT s.43-47 angående arbeidsår tapt for Norge bl.a. i anledning av de tyske militæranlegg, m.v.

Tyskerne og prisreguleringen i Norge.

("Les allemands intervenaient-ils dans la fixation des prix a l'interieur du pays - les Allemands ont-ils comme dans les autres pays organise a leur profit un marche noir qui a leur permis de se procurer des choses de toutes natures en plus de prelevements officiellement faits").

Det norske prisreguleringssystem var utbygget fra krigens utbrudd i 1939 av, og det var forsåvidt unödvendig for tyskerne å blande seg inn i denne sak. Det norske og tyske syn stemte i prinsippet overens hvor det gjaldt å holde prisene nede og forövrig håndheve prisreguleringen.

Noen svartebörs i större stil var det unödvendig for tyskerne å organisere, idet de kunne oppnå tilstrekkelig av de varer og ytelser som de trengte ved rekvisisjoner, beslagleggelser og tvangspålegg til produsentene, som ble godtgjort etter fastsatte priser. I okkupasjonens förste år hvor tyskerne i större utstrekning kjöpte varene og i spredte tilfeller også senere, kunne det forekomme höyere prisansettelser fra tysk side, særlig fra de lokale oppkjöpere eller kommandanter.

Kunstgjenstander.

("Les allemands ont-ils pille les oeuvres d'art soit par achat en apparence reguliers, soit par saisies - ont-ils pris de l'or, des valeurs mobiliers").

Fra offentlig eiendom kjenner man forelöpig til at det norske armé-museums gjenstander er stjålet og ført til Tyskland.

Her kan nevnes at ca. 500.000 norske radioapparater ble konfiskert i 1942 og at en stor del av disse er sendt til Tyskland eller er ödelagt. Apparatene representerte en verdi av ca. 120 mill. kr.

Norges Banks gullbeholdning ble bragt i sikkerhet i utlandet för tyskerne fikk tak i den.

Andeler i norske selskaper m.m.

("Ont-ils exige la cession de participations financieres norvegiennes a l'etranger - indiquer les principales - ont-ils pris des participations financieres dans le capital de societes

B 45661

H4309 - 0011

norvegiennes - indiquer les principales").

Nöyaktige opplysninger kan for tiden ikke skaffes.

Helsetilstanden i Norge.

("Priere d'indiquer si les restrictions imposes par les allemands ont entraine un amoindrissement physique de la poulation (mortalite, croissance des enfants, maladie). Produire si possible une attestation d'une autorite medicale norvegienne a ce sujet").

En rapport fra helsedirektör Evang av 2/1.1946 er utarbeidet og följer som særskilt vedlegg.

./.

oOo

En gjör spesielt merksam på at denne rapport er utarbeidet på så knapp tid at ikke alle opplysninger er så nöyaktige og fullstendige som önskelig kunde være. At dokumentbevis ikke overalt er skaffet, beror på at de fleste viktigere tyske dokumenter er blitt brent för frigjöringen, i likhet med norske, nazistiske dokumenter. Andre dokumenter, herunder det statistiske materiale, er hittil ikke blitt tilstrekkelig bearbeidet til helt ut å kunne benyttes i denne rapport.

oOo

5/1.46-RNT.

Det bekreftes med dette at nærværende Pro Memoria er utarbeidet i Det kgl.Justis-og Politidepartement.

Det Kgl.Justis-og Politidepartement,

Oslo, den 5.januar 1946.

ekspedisjonssjef.

DET KGL. JUSTIS-OG POLITI-DEPARTEMENT

./.

B 45662

T.S.V.P.

H4309 – 0012

Il est certifié par la présente que
M.Rognlien qui a délivré l'attestation ci-contre,
est Directeur au Ministère Royal de la Justice
et de la Police.

Le Ministère Royal des Affaires Etrangères,
Oslo, le 9 janvier 1946.

Le Directeur des Affaires Politiques:

DET KGL. UTENRIKS DEPARTEMENT

B 45863

H4309 - 0013

H-4309
Lahregel

RF
Exhibit
120

Filed Jan 21, 1946

RF 120

10

845652